

ימי האהבה וימי השנאה

פרק א-ב

- אהבה ושנאה, ימים של רצון וימים של נסיון ● דורו של משה ויהושע, דור של השגחה גלויה ● הדור הנכנס לארץ, דור של השגחה נסתרת, דור של נסיון ● כלל ישראל לא עמדו בנסיון ● תוכחתו של פנחס ● אי עמידה בנסיון ירושת הארץ ● נסיון חדש, לשכים בעיניכם ולצנינים בצדיכם ● הקדמת שמואל הנביא לתקופת השופטים ●

כל עובד השם ידע דבר זה, ויפלא מאד בעיניו. בתחילת עבודת השם ימצא האדם מתיקות ועונג, אין דוגמתם בעולם. זהו זמן בו ירגיש העובד את קרבת א-לוקיו אליו, יחוש כי עבודתו רצויה, וישיג השגות נפלאות אשר מי שלא התנסה בזאת לא יבינם. אך דא עקא, אחר ימים או שבועות, יסתמו מעינות האורה, ואותם רגשות קודש נהדרות, לא יהיו עוד. יבואו ימים אשר ערפל יכסה מעיניו את קרבת הבורא, וידמה בעיניו כי יושב חשכים הוא, ואין נוגה לו.

מציאות זו אינה זרה לעובדי השם באמת, וכבר הזכירה ב"ספר הישר" המיוחס לרבנו תם, מבעלי התוספות.

ימי האהבה וימי השנאה - קורא רבנו תם לאותם ימים.

ימי האהבה - ימים בהם ירגיש האדם שעבודתו רצויה לפני המקום, ויחוש קרוב לבוראו. מאיר השם פניו אליו. ולא יתנסה בנסיונות קשים.

ימי השנאה - ימים בהם יבואו לו קשיים בעבודת השם. ימים בהם ירגיש כי יקוץ בעבודתו. יחשוב כי לא חפץ בו הבורא, ולא בעבודתו, ח"ו.

ומאד יפלא בעינינו.

מדוע? מפני מה בתחילת עבודת האדם, הכל מאיר לו פנים, ולאחר זמן יחוש כי נסתרה דרכו מהשם?

¹ כך ברא היוצר את עולמו. כך טבע הקב"ה בעולם. זו הדרך בה ידרוך כל אשר יחפוץ לעבוד את בוראו. בתחילת עבודתו, מאירים לו פנים, כדי שיחפוץ בעבודה, וישכיל עד היכן ביכולתו להגיע. מוכיחים לו מן השמים את גודל קרבת הבורא שבכוחו להשיג. ודבר זה אינו שייך לעבודתו העצמית. זוהי מתנה מהשמים כדי שיטעם ויראה כי טוב השם, ויחפוץ להתקרב עדיו. ואחר שקנה את החפץ והרצון, או אז נלקחת ממנו אותה ההארה שהיתה לו בתחילת עבודתו, למען תהיה זו עבודתו שלו, תהיה זו התקרבות מצידו.

זאת נדע, כי בין בימי האהבה - בהם הדרך ברורה ומוארת, ובין בימי השנאה - ימים בהם לא נחוש את קרבת הבורא, נדע כי א-לוקנו עמנו, תומך בימינו. אולם בימי השנאה נדרשת מאיתנו ההתאמצות היתרה לשוב ולחוש אותם רגשות נהדרות בקדש, רגשות שאנו מתגעגעים אליהם אחר שהתנסינו בהם בימי האהבה.

עוד עלינו לדעת, כי כשם שקיימים ימי האהבה וימי השנאה בעבודתו של כל יחיד ויחיד, כך נמצאים ימים אלה בקורות חייה של האומה.

היכן מצינו את ימי האהבה, ומתי חלו ימי השנאה, בדברי ימי ישראל?

שנות הנהגתו של משה במדבר - המאופיינות בניסים גלויים, כעמוד האש והענן, המן והבאר, מלחמת עמלק וקריאת ים סוף - הינם ימים של אהבה. גם שנות הנהגתו של יהושע שנכנס תחת משה - והנסים הגלויים הנלוים אליהם, כעמידת השמש והירח והנצחונות המופלאים שהתרחשו בימיו - הינם ימים של אהבה.

אחר ימי האהבה, יבואו ימי השנאה.

(ס) וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת יְהוֹשֻׁעַ - אחר מות המנהיג הדגול, החלו ימי השנאה. ימים של הסתר פנים. ימים בהם אין הנהגת השם גלויה כאשר היתה בימי משה ויהושע. ימים של

---

¹ כאשר נתבונן נמצא, שהרגשות אלו הינם טבעיות ביותר, (אך עדיין תישאר הקושיה בתוקפה). אם נִדְמָה את עבודת השם, לסולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, והאדם הוא המטפס עליו, הרי בתחילת עלייתו התקדמותו היא בלא שום יחס למצבו הקודם. (אם נדבר בלשון מתמטית, הרי בטיפוס על השליבה הראשונה הוא התקדם אין סוף אחוזים. ובמדרגה השנייה הלא התקדם במאה אחוזים, ואילו בשלישית התקדמותו היא של חמישים אחוזים, וכן הלאה. לכך לא יפלא כאשר יחל להרגיש כי אינו מתקדם כפי שעלה עד עתה.

אולם זאת יפלא. **מדוע רגשות אלו ישובו ויישנו?** כל זמן העבודה, יחלפו במחזוריות ימי האהבה וימי השנאה. והפלא הגדול על גביהן, הרי אותם רגשות קודש, שכבר קנה אותם האדם בעבודתו, ילקחו ממנו בימי השנאה. **היאך קנינים רוחניים שכבר רכשם, פתע יעלמו!?**

הנהגה טבעית, לכאורה. ימי נסיון, הם ימים אלו. מנסה הקב"ה את עמו, אם יעמדו באתגרי התקופה החדשה.

מהו הנסיון בו עמדו ישראל בתקופת השופטים? מהו האתגר בו עליהם לעמוד?

כבר למדנו בסוף ספרו של יהושע, כי הוטל על עם ישראל לסיים את המלאכה הגדולה שהחל בה יהושע. עליהם להביא לידי גמר כיבוש הארץ. ועל כל שבט ללחום בנחלתו, ולסיים את כיבוש חלקו.

אחר התבוננות נמצא שני הבדלים מהותיים, בין מלחמותיו של יהושע, לבין מלחמתם של השבטים (אחר מותו).

האחד, פחד עמי כנען. אם בעוד יהושע חי, נפלה אימתו על עמי כנען, הרי שאחר מותו, התרופף מעט הפחד.

השני, צורת ההנהגה. הלא בעוד יהושע קיים, היתה עדיין הנהגה שלא כדרך הטבע, כדרך שהיה בזמנו של משה, (נפילת חומות יריחו, שמש בגבעון דום, וכו'), הרי כעת הנהגתם בדרך הטבע, ועליהם ללחום ולהשתמש בתכסיסי מלחמה.

והנסיון הוא בשתי פנים. הצד האחד של הנסיון, הוא המשך ירושת הארץ. והפן השני, הוא הידיעה, כי גם כעת, שמלחמתם בדרך הטבע, הקב"ה הוא הנלחם להם. זהו הנסיון הגדול. עליהם לדעת, להרגיש ולחוש, כי עדיין הקב"ה עמם. אמנם עד עתה ראו בחוש את יד השם הנלחמת להם ומושיעתם, אולם כעת עליהם לעמול ולהרגיש זאת, למרות שבפועל נדמה כי ידם עושה מלחמה.

אולם מה יעשו, כדי שטיפול אימתם על עמי כנען? האם יוכלו ישראל לבקש אות ומופת כי הבורא יתברך משגיח עליהם ומסייע במלחמתם, אפילו כעת, אחר מות יהושע?

אכן - וַיִּשְׁאַלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהִשָּׁם - שאלו באורים ותומים - מִי יַעֲלֶה לָנוּ אֶל הַכְּנַעֲנִי בְּתַחֲלָה לְהִלָּחֵם בּוֹ - מי יעלה ראשונה, כדי להפיל אימת מוות על הכנענים, ובשביל להוכיח כי עדיין השם איתם. (א) וַיֹּאמֶר הַשֵּׁם יְהוָה יַעֲלֶה - יהודה הוא הראשון, יהודה קפץ ראשונה לים, יהודה הראשון בדגלים, ממנו יצאו בעתיד מלכים, ומלך המשיח יהיה מצאצאיו. הִנֵּה נִתְּתִי אֶת הָאָרֶץ בְּיָדוֹ - נתונה על טבעית, למען תיפול אימתם על הכנענים, ויהא סימן בידם כי עדיין עזרתם מהבורא יתברך.

(א) וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְשִׁמְעוֹן אָחִיו - מְצִינֵנו שְׁנֵי פִירוּשִׁים בְּרִשׁוֹי מִי הֵם יְהוּדָה וּשְׁמֵעוֹן. הָאֶחָד, אָמְרוּ בְּנֵי שִׁבְט יְהוּדָה לְבְנֵי שִׁבְט שְׁמֵעוֹן. הַשְּׁנִי, עֲתַנְיָאל בֶּן קִנֹּז שִׁשְׁמוֹ הָיָה יְהוּדָה, אָמַר לְשִׁמְעוֹן אָחִיו - עֲלֵה אֵתִי בְּגוֹרְלִי וְנִלְחַמָּה בְּכַנְעֲנִי, וְהִלַּכְתִּי גַם אֲנִי אִתְּךָ בְּגוֹרְלֶךָ, - שֶׁהָרִי אָנוּ נֹלְחָמִים עַל אוֹתָם חֲבֵלֵי אֶרֶץ - וַיִּלְךְ אִתּוֹ שְׁמֵעוֹן.

(ב) וַיַּעַל יְהוּדָה וַיִּתֵּן הַשֵּׁם אֶת הַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרָזִי בְיָדָם - וְכַפִּי שֶׁהוֹבֵטְחוּ, הַשֵּׁם הָיָה בְּעִזְרָם כְּבִימֵי יְהוֹשֻׁעַ - וַיְכַסּוּ בְּבִזְק עֲשָׂרַת אַלְפִים אִישׁ - וּלְפִירוּשׁ הַשְּׁנִי בְּרִשׁוֹי, שֶׁהָיוּ שְׁנֵי אַחִים עֲתַנְיָאל וְכֹלֵב, נִמְצָא כִּי שְׁנַיִם הֵנִיסוּ רֵבֶבָה. (ג) וַיִּמְצְאוּ אֶת אֲדֹנֵי בִזְק בְּבִזְק וַיִּלְחֲמוּ בּוֹ וַיְכַסּוּ אֶת הַכְּנַעֲנִי וְאֶת הַפְּרָזִי.

(ד) וַיָּנֶס אֲדֹנֵי בִזְק וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרָיו - וְכַדִּי לְהַפִּיל אֶת אִימַתָם עַל שֶׁאֵר הָעַמִּים - וַיִּאֲחֲזוּ אֹתוֹ וַיִּקְצְצוּ אֶת בְּהֵנוֹת יָדָיו וְרַגְלָיו.

מדוע לקצץ? מה תועלת תצמח להם מפעולה אכזרית זו?

קִיצְצוּ אֶת בְּהוֹנוֹתָיו, אֲגוּדְלִיו, שֶׁהָרִי הַבּוֹהֵן הֵיךְ הָאֲצַבַּע הַחֲשׂוּבָה, שֶׁבְּלַעֲדִיהָ כִּמְעַט וְאִי אִפְשֵׁר לַעֲשׂוֹת כָּל פְּעוּלָה בִּיד. וְהָאָדָם שֶׁבְּהוֹנוֹתָיו מְקוֹצְצוֹת, אֵינּוּ יֹכֵל לְאֲחֹזֵז חֶרֶב בִּידוֹ, אוֹ לִירוֹת בַּקֶּשֶׁת. לְכַךְ קִיצְצוּ אֶת בְּהוֹנוֹת יָדָיו, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה כְּשִׁיר לְמִלְחָמָה.

קִיצְצוּ אֶת בְּהוֹנוֹת יָדָיו, כְּדֵי לְבִזּוֹתוֹ וְלְהַשְׁפִּילוֹ, (כְּדוֹגְמַת שִׁימַת רַגְלֵיהֶם עַל צוּאָרֵי הַמַּלְכִּים בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ), לְסִימָן לְכָל עַמִּי כְּנֶעַן, שֶׁלֹּא יֹכֵלוּ לְהִלָּחֵם בְּיִשְׂרָאֵל. וְמִי שִׁיחֵן לְצִאת לְמִלְחָמָה, כֵּן יַעֲשֶׂה לוֹ. וְקִיצְצוּ אֶת בְּהוֹנוֹת רַגְלָיו, כְּדֵי לְהַגְדִּיל הַבְּזִיוֹן, וְלְהַגְדִּיל אֶת פְּרִסוֹם הַמַּעֲשֶׂה.

וְלֹא לְחִינָם עֲלֵתָה כֵּךְ עַל דַּעַתְם. כְּפִי שֶׁהָעִיד אֲדוֹנֵי בִזְק בְּעַצְמוֹ - (א) וַיֹּאמֶר אֲדֹנֵי בִזְק שִׁבְעִים מְלָכִים בְּהוֹנוֹת יָדָיהֶם וְרַגְלֵיהֶם מְקֻצְצִים הָיוּ מְלָקָטִים תַּחַת שְׁלַחְנִי בְּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי בֶּן שָׁלֹם לִי אֱלֹהִים וַיְבִיאוּהוּ יְרוּשָׁלַם וַיָּמָת שָׁם.

[אֲמַנָם מִלְחָמָה זֶה הֵינָה הַמִּלְחָמָה הָרִאשׁוֹנָה אַחֵר מוֹת יְהוֹשֻׁעַ, אוֹלָם אֵינָה הַמִּלְחָמָה הַפְּרִטִית הָרִאשׁוֹנָה. כְּפִי שֶׁמְצִיֵן הַנְּבִיא מִיד, אֶת הַדָּבָר שֶׁכָּתַב בְּסֵפֶר יְהוֹשֻׁעַ - (ב) וַיִּלְחֲמוּ בְּנֵי יְהוּדָה בְּירוּשָׁלַם וַיִּלְכְּדוּ אוֹתָהּ וַיְכַוְּהוּ לְפִי חֶרֶב וְאֶת הָעִיר שְׁלַחוּ בְּאֵשׁ. - יֵשׁ מְפָרְשִׁים כִּי שִׁלְחוּ בָהּ אֵשׁ (פִּירוּשׁ: שִׁלְחוּ אֶת הָאֵשׁ). וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים כִּי שִׁלְחוּ אֶת הָעִיר מִהַמְצִיאוֹת אֶל הָעֵדֶר עִיֵי הָאֵשׁ, (פִּירוּשׁ שִׁלְחוּ אֶת הָעִיר).

(ג) וְאַחֵר יָרְדוּ בְּנֵי יְהוּדָה לְהִלָּחֵם בְּכַנְעֲנֵי יוֹשֵׁב הַהָר וְהַנֶּגֶב וְהַשְּׁפֵלָה. (ד) וַיִּלְךְ יְהוּדָה אֶל הַכְּנַעֲנִי הַיּוֹשֵׁב בְּחֶבְרוֹן וְשֵׁם חֶבְרוֹן לְפָנָיִם קָרִית אַרְבַּע וַיְכַסּוּ אֶת שְׁשֵׁי וְאֶת אַחֲמִיזָן וְאֶת תַּלְמִי. (ה) וַיִּלְךְ מִשָּׁם אֶל יוֹשְׁבֵי דְבִיר וְשֵׁם דְּבִיר

לפנים קרית ספר. (יב) ויאמר כלב אשר יכה את קרית ספר ולכדה ונתתי לו את עכסה בתי לאשה. (יא) וילכדה עתניאל בן קנז אחי כלב הקטן ממנו ויתן לו את עכסה בתו לאשה. (יד) ויהי בבואה, ותסיתהו לשאול מאת אביה השדה, ותצנח מעל החמור ויאמר לה כלב מה לך. (טו) ותאמר לו הבה לי ברכה פי ארץ הנגב נתתני, ונתתה לי גלת מים, ויתן לה כלב את גלת עלית ואת גלת תחתית.

(טז) ובני קיני חתן משה עלו מעיר התמרים את בני יהודה מדבר יהודה אשר בנגב ערד וילך וישב את העם. בני קיני הם צאצאי יתרו. ובפשטות הכוונה שבזמן שנלחמו בני יהודה, עלו בני קיני מעיר התמרים כפי בקשת בני יהודה, כדי שלא יאבדו עם הכנעני במלחמה. ועיי ברש"י שפירש כפי דרשת חז"ל. שבני קיני קבלו את דושנה של יריחו כפיקדון עד שיבנו את בית המקדש. (כאשר יבנו את בית המקדש, יקבל השבט תמורת חלקו את דושנה של יריחו, כדי שחלקת האדמה עליה יבנה בית הבחירה תהיה שייכת לכל ישראל). ובני קיני עזבו את דושנה של יריחו, והלכו ללמוד תורה אצל עתניאל בן קנז].

(יז) וילך יהודה את שמעון אחיו - כפי שהתנו ביניהם מתחילה - ויפו את הפנעני וישב צפת ויחרימו אותה ויקרא את שם העיר חרמה. (יח) וילכד יהודה את עזה ואת גבולה ואת אשקלון ואת גבולה ואת עקרון ואת גבולה.

הנה לנו ניצוץ קטן מימי האהבה, ניצוץ האמור להאיר לנו את הדרך, בימי החשכה והשנאה. ימים של נסיונות שנכוננו לבני ישראל, ימי השנאה שיבואו.

והיכן הנסיון המיוחד לתקופת השופטים? כיצד החלו ימי השנאה?

פה החל הנסיון של תקופת השופטים. כך החלה התקופה של ימי השנאה. אחר שראו בני יהודה כי השם עמם, עכשיו עליהם להתאמץ ולהילחם בעצמם, ללא שירגישו את נפלאות השם. כעת מוטלת עליהם העבודה לדעת כי למרות שאין רואים את השגחת השם הנגלית, עדיין השם איש מלחמה, והוא הנלחם להם, ואין להם להתירא כלל מהמלחמה רובצת לפתחם.

(יט) ויהי השם את יהודה - בהשגחה פרטית מופלאה, ניתן להם אות כי השם נלחם להם, ולמרות שבדרך הטבע, אימת העליון על התחתון, כאן - וידש את הָהָר - הוריש השם מפניהם את יושבי ההר, ומופת ניתן להם שיוכלו להוריש את יושבי העמק, שהרי הוריש מפניהם את יושבי ההר - פי לא להוריש את יושבי העמק - שהרי יושבי העמק נותרו למען נסות את בני יהודה, והנסיון הוא - פי רכב ברזל להם - ועליהם לדעת ולהאמין כי השם ילחם להם, למרות שלא יראו זאת בחוש כפי שראו עד עתה. ובני יהודה לא עמדו בנסיון זה, ולא הורישו את יושבי העמק.

(כ) וַיִּתְּנוּ לְכָל־בָּן אֶת־חֶבְרוֹן כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיֹּרֶשׁ מִשָּׁם אֶת־שְׁלֹשָׁה בְּנֵי הָעֵנָק.

(כא) וְאֵת הַיְבוּסִי יָשַׁב יְרוּשָׁלַם לֹא הוֹרִישוּ בְּנֵי בְנֵי־מִן וַיֵּשֶׁב הַיְבוּסִי אֶת־בְּנֵי בְנֵי־מִן בִּירוּשָׁלַם עַד הַיּוֹם הַזֶּה - מִפְּנֵי שֶׁאַבְרָהָם נִשְׁבַע לְאַבְיִמֶלֶךְ, שֶׁעַד אַרְבַּעַת דּוֹרוֹת לֹא יִלְחַם עִם בְּנָיו. וְעַד־יִּין לֹא הִגִּיעַ זְמַן זֶה, עַד דּוֹד הַמֶּלֶךְ. ("עַד הַיּוֹם הַזֶּה" הַכוּוּנָה, עַד דּוֹרוֹ שֶׁל שְׁמוּאֵל שִׁכְתַּב אֶת סֵפֶר שׁוֹפְטִים).

ומה עשו ישראל, אחר מלחמות בני יהודה?

אף בני יוסף יצאו להילחם, ראשונים. כי גם יוסף הוא שבט של מלכות. ומשיח בן יוסף מצאצאיו יהיה. ויהושע אף הוא יצא מיוסף. ומלכי ישראל מבית יוסף יצאו.

(כב) וַיַּעֲלוּ בֵּית יוֹסֵף גַּם הֵם - בְּרֵאשׁוֹנָה - בֵּית אֵל, וְהֵשֶׁם עִמָּם - גַּם אִיתָם הִיתָה יַד הַשֵּׁם בְּגִלּוּי כַּאֲשֶׁר הִיתָה עִם יְהוּדָה, וְכַאֲשֶׁר הִיתָה בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ. (כג) וַיִּתְּרוּ - רִיגְלוּ - בֵּית יוֹסֵף בְּבֵית אֵל וְשֵׁם הָעִיר לְפָנִים לוֹ. וְאֵף נִצְחוֹנָם הָיָה פְּלֹאִי. כִּי נִלְחְמוּ עַל לוֹז, שְׁבַדְרֵךְ הַטֶּבַע לֹא הָיָה אִישׁ יָכוֹל לְהִיכַנְס אֵלָיָה, כִּי לֹא הָיָה לָהּ פֶּתַח. פֶּתַחָהּ הָיָה בְּמֵרְחָק מֵהָעִיר, דֶּרֶךְ עֶץ לוֹז, וּבִתּוֹךְ גִּזַּע הָעֵץ הָיָה פֶּתַח לְהִיכַנְס לְמַעְרָה, וְצִידָהּ הַשְּׁנִי שֶׁל הַמַּעְרָה הָיָה פֶּתוּחַ לְעִיר. (כד) וַיִּרְאוּ הַשְּׁמֵרִים אִישׁ יוֹצֵא מִן הָעִיר - זִימְנוּ לָהֶם הַשִּׁי"ת אִישׁ שִׁירָאָה לָהֶם אֶת מְבוֹא הָעִיר, וַיֹּאמְרוּ לוֹ הֲרֵאֵנוּ נָא אֶת מְבוֹא הָעִיר וְעֲשִׂינוּ עִמָּךְ חֶסֶד. (כה) וַיִּרְאֵם אֶת מְבוֹא הָעִיר וַיָּבֹאוּ אֶת הָעִיר לְפִי חֶרֶב וְאֶת הָאִישׁ וְאֶת כָּל מִשְׁפַּחְתּוֹ שָׁלְחוּ. (כו) וַיִּלְדֵךְ הָאִישׁ אֶרֶץ חֲתָתִים וַיִּבְנוּ עִיר וַיִּקְרָא שְׁמָהּ לוֹז הוּא שְׁמָהּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה.

מה עשו ישראל אם ניצוצות האהבה שניתנו להם? העמדו בנסיון?

נמצאנו למדים, כי כלל ישראל עמד בנסיון עצום בתקופת השופטים. נסיון של תקופה חדשה. נסיון בהנהגה חדשה, הנהגה טבעית, הנהגה המוסתרת בדרך הטבע, ולמרות כל זאת לדעת ולהאמין כי הקב"ה עדיין מנהיגם ומוליכם, בהשגחה פרטית נפלאה ביותר.

אולם כלל ישראל לא עמדו בנסיון זה. לפי מדרגתם הגבוהה של הדור הנכנס לארץ, באה ביקורת התורה הנוקבת. נדרש היה מהם לאמץ את לבבם עד כלות, ולהחזיק בא-לוקיהם ולצאת למלחמה, נגד כל הסיכויים, ולמרות שנדמה היה כי כבר אינם מושגחים על ידי הבורא כבעבר.

עם ישראל לא עמדו בנסיון, ולא יצאו למלחמה. כיון שלא הרגישו כי הי"ת מנהיגם למעלה מדרך הטבע, מיד רפו ידיהם בחשבם כי לא יצליחו במלחמה.

אמנם חלק מעמי הארץ הנותרים הסכימו, בפחדם, להיות למס תחת בני ישראל, אולם בני שבט אשר ונפתלי אף כרתו ברית, בישבם עם עמי האזור בשווה. (הרי באשר ונפתלי לא נאמר ששמו אותם למס).

(כו) ולא הוריש מנשה את בית שאן ואת בנותיה ואת תענך ואת בנתיה ואת יושבי דור ואת בנותיה ואת יושבי יבלעם ואת בנתיה ואת יושבי מגדו ואת בנותיה ויואל - לשון חוזק, שהתחזק על ישראל - הפנעני לשבת בארץ הזאת. (כז) ויהי כי חזק ישראל - כאשר מנשה התחזקו עליו - וישם את הפנעני למס והוריש לא הורישו.

(כט) ואפרים לא הוריש את הפנעני היושב בגזר וישב הפנעני בקרבו בגזר.

(ל) זבולן לא הוריש את יושבי קטרון ואת יושבי נהלל וישב הפנעני בקרבו ויהיו למס.

(לא) אשר לא הוריש את יושבי עכו ואת יושבי צידון ואת אחלב ואת אכזיב ואת חלבה ואת אפיק ואת רחב. (לב) וישב האשרי בקרב הפנעני יושבי הארץ כי לא הורישו.

(לג) נפתלי לא הוריש את יושבי בית שמש ואת יושבי בית ענת וישב בקרב הפנעני יושבי הארץ וישבי בית שמש ובית ענת היו להם למס.

(לד) וילחצו האמרי את בני דן ההרה כי לא נתנו לרדת לעמק. (לה) ויואל האמרי לשבת בהר חרם באילון ובשעלבים ותכבד יד בית יוסף ויהיו למס. (לו) וגבול האמרי ממעלה עקרבם מהסלע ומעלה.

ברם, נרצה לדעת, האם עברו בזה על צווי התורה?

הבה נעיין בצווי התורה על מלחמת שבעה עממין.

דברים פרק ז' (א) כי יביאך השם אלקיך אל הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה ונשל גוים רבים מפניך החתי והגרנשי והאמרי והפנעני והפרזי והחוי והבוסי שבעה גוים רבים ועצומים ממך. (ב) ונתנם השם אלקיך לפניך והפיתם החרם תחרים אתם לא תכרת להם ברית ולא תחנם. (ג) ולא תתחתן בם בתך לא תתן לבנו ובתו לא תקח לבנד. (ד) כי יסיר את בנד מאחרי ועבדו אלהים אחרים וחרה אף השם בכם והשמידך מהר. (ה) כי אם כה תעשו להם מזבחתיהם תתצו ומצבתם תשברו ואשיריהם תגדעו ופסיליהם תשרפון באש. (ו) כי עם קדוש אתה להשם אלקיך בך בחר השם אלקיך להיות לו לעם סגלה מכל העמים אשר על פני האדמה.

כך מבטיחה לנו התורה, בבואנו אל הארץ המובטחת. ונשל גוים רבים מפניך... שבעה גוים רבים ועצומים ממך. ובמלחמה זו - נתנם השם אלקיך לפניך והפיתם -

והדבר אשר מוטל עלינו - החרם תחרים אתם - היוצאים למלחמה נגדינו עלינו להחרימם. ואילו שאר יושבי הארץ אין צווי להחרימם מיד, כיון שכך נתבשרנו, (בפרשת משפטים, ובפרשת עקב), ונשל השם אלקיך את הגוים האל מפניך מעט מעט לא תוכל פלגם מהר פן תרבה עליך חית השדה. ועל כן, כיון שלא ניתן להחרימם מיד, על כל פנים - לא תכרת להם ברית.

כלל ישראל עברו על אזהרת התורה, וחלק מהשבטים כרתו ברית לעמים אשר ישבו בתוכם. כגון שבט אשר, שלא נכתב בו ששמו את הכנעני למס, אלא רק שישבו בקרבו.

ומהי תוכחתה של התורה, על חטא דק זה? כיצד והיכן מוכיח הנביא את ישראל, בעברם על רצונו של מקום?

(פרק ב') (א) ויעל מלאך השם - הוא פנחס - מן הגלגל אל הבכים - והוכיחם בנבואת השם, אשר ניתנה לו אליהם.

ונביא השם נקרא מלאך. כמו שנאמר על משה וישלח מלאך ויוציאנו ממצרים. והנביאים נקראו מלאכים, כיון שכאשר דברו את נבואתם היו פניהם בוערות כלפידים. ולכן אשתו של מנוח כשראתה מלאך, חשבה שהוא נביא, ותאמר לאישה לאמר איש האלקים (נביא) בא אלי ומראהו כמראה מלאך האלהים נורא מאד.

ויאמר - כך דיבר השם - אעלה אתכם ממצרים ואביא אתכם אל הארץ אשר נשבעתי לאבותיכם ואמר לא אפר בריתי אתכם לעולם. - וזאת בתנאי - (ב) ואתם לא תכרתו ברית ליושבי הארץ הזאת מזבחותיהם תתצון ולא שמעתם בקלי מה זאת עשיתם. - ועל כן, כיון שלא שמעתם בקולי, וכרתם ברית עם יושבי הארץ. ולא עוד אלא, יושבי הארץ השאירו את מזבחותם, לכן יבא לידי קיום דיבור אחר של הבורא. כך הזהירם משה (בתחילת פרשת מסעי), ואם לא תורישו את יושבי הארץ מפניכם והיה אשר תותירו מהם לשפים בעיניכם ולצנינם בצדיכם. ואף יהושע הזהירם טרם מותו, שלא ידבקו בגויים אשר סביבותיהם, וכה אמר להם, גדוע תדעו כי לא יוסיף השם אלקיכם להוריש את הגוים האלה מלפניכם והיו לכם לפח ולמוקש ולשטט בצדיכם ולצנינים בעיניכם.

(א) וגם אמרתי לא אגרש אותם מפניכם והיו לכם לצדים ואלהיהם יהיו לכם למוקש. - כעת, אף אם תרצו, לא אהיה עמכם להוריש את יושבי הארץ לגמרי. כעת מתחיל נסיון חדש.

אלוהיהם יהיו לכם למוקש, כיון שהם יכשילו אותכם בעבודה זרה, ואם תתפתו אחרי אלוהיהם, ממילא הם יהיו לכם לצדים, והם עצמם ילחמו בכם.

צדים הוא מלשון אורב, מארב. כנאמר בפרשת רוצח בשגגה, ואשר לא צדה, והאלוקים אנה לידו.

(ה) וַיְהִי כַּדְבַר מִלֶּאדָּה הַשֵּׁם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׂאוּ הָעָם אֶת קוֹלָם וַיִּבְכוּ. (ח)
וַיִּקְרְאוּ שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא בְּכִים וַיִּזְבְּחוּ שֵׁם לַהֲשֵׁם. - בני ישראל קיבלו את התוכחה, וקיבלו על עצמם את הגזירה שבמו ידיהם הביאו עליהם.

עד כאן היא הקדמתו של שמואל. עד כאן מספר שמואל את הרקע לכל אותה תקופה מפוארת, תקופת השופטים. פרק א' ותחילת פרק ב', הם סיפור דברים, שאירעו בתחילת תקופת השופטים.

הגורם למאורעות המסופרים בספר זה, היא העובדה כי החלה להרקם גזירת היוצר, כי ישראל יעמדו בנסיון, בו האומות עצמם יהיו להם למוקש. ובאם יכשלו, הם הם שיפרעו מהם, ויהיו להם לצדים ושכים.

במהברות

סיכום:

עם ישראל נכנס לעידן חדש. תקופה בה עליהם לעמול בכוחות עצמם, ורק אז לקבל סיוע מאת השם. בניגוד לתקופת משה ויהושע, שקבלו שפע ממרום ללא נסיון מיוחד.

ביקשו עם ישראל אות מאת השם, כי עדיין שכינתו בתוכם, וכי עדין הוא מנהיגם, וקבלו סימן במלחמותיהם הראשונות, שהיו על טבעיות כבימי יהושע.

עם ישראל לא עמד בנסיון של תקופת השופטים, ולא עשו את אשר דרשה מהם ההשגחה העליונה, (לעמול בכל כוחות נפשם), כפי מדרגתם.

אחר שלא הורישו את יושבי הארץ מפניהם, וחלק מהשבטים כרתו עמם ברית, בא פנחס ובפיו נבואה מהשם.

כיון שכרתם ברית עם יושבי הארץ הזאת, לכן לא תוכלו יותר להורישם, כדי שתהיו מוכרחים להתאמץ בעבודת השם. שהרי כעת הם יהיו לכם למוקש, ועליכם מוטל לעמוד בנסיון שלא יפתו אתכם. ואם לא תעמדו בנסיון, הם יהיו העונש, כלומר הם יתנו לכם את המכות בשליחות השם.

שאלות חזרה:

1. מי היו השבטים הראשונים שנלחמו? ומדוע הם היו הראשונים?
2. מדוע קיצצו את בהונות ידיו ובהונות רגליו של אדוני בזק?
3. "ויכוס בבזק, עשרת אלפים איש". כמה אנשים רדפו רבבה?
4. מדוע נכתב פה סיפור עכסה, הרי היה כבר בימי יהושע?
5. מהם שני הנסיונות במלחמות ישראל שאחר מות יהושע?
6. על איזו עבירה עברו בני ישראל, כשלא סיימו לכבוש את הארץ?
7. מי כרת ברית עם הכנענים? הוכיחי!
8. "ויעל מלאך השם", מי זה היה? ומדוע נקרא שמו מלאך?
9. בארי את הפסוק: "והיו לכם לצדים, ואלוהיהם יהיו לכם למוקש" (צדים, מוקש).

תשובות:

1. יהודה ויוסף היו שני השבטים הראשונים שנלחמו. שניהם מאכים, וראשונים לכל דבר.
2. ג'יבצו את בהונותיו של אדוני בזק, כדי להפיל אמתם על עמי כנען. והם נתן ב'צידם להשיב או כגמולו.
3. "ויכוס... עשרת אלפים איש" אמר מרדכי בשני שבטים אין ירוע מה היה מנינם. אך אמר היו שני אחים יהודה ושמעון, הרי שנייהם רדפו רבבה, כהשתחת התורה.
4. סיפור עכסה מופיע כאן, כיון שמסופר פה על כיבוש פרטי של תחלות השבטים.
5. שני הנסיונות הם: א. המלחמה בצדק טבעית. בטכסיס מלחמה. לעמול בכל כוחם. ב. לרצות על אף שהם מתאמצים בכל כוחם, המלחמה להם היא, והוא עושה את המלחמה, אלא שמהם נדרש העמול.
6. אפרים ואשר כרתו ברית עם הכנענים. והראיה: כי בכל השבטים שלא נלחמו כתוב שמו אותם אמס, ואילו אצל אפרים ואשר כתוב רח ש'ש' בצדקם, ולא נאמר שמו אותם אמס.
7. עברו על הנאמרי: לא תכרות להם ברית. [כיון שהעמים הנשארים לא יצאו למלחמה נגדם, לא הצטוו להורישם].
8. מלאך השם היה פתח. והנביא נקרא מלאך השם, כיון שגמול נבואתו היו פניו בוארות כלפי'דים, כמלאכי השרת.

9. אלהיהם של עמי כנען יהיו לכם אמונה, אמכסו, אנסיון. ואם לא יעמדו בנסיון, ממילא הכנענים יהיו אלהם לצדיקים, לאורבים. הם בעצמם יהיו גם הנסיון וגם מקל התובלים.